

Стаття надійшла до редакції 13.08.14

О.П. Гришко, аспірантка

Сумской государственной университет, Сумы

АНАЛИЗ УКРАИНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРА ПРИ ПОМОЩИ ЯЗЫКА ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ

В статье исследуются ментальные черты украинского национального характера и пути их проявления в языке художественных произведений.

Ключевые слова: ментальность, этноментальность, национальный характер, языковой знак.

O.P. Hryshko, graduate student

Sumy state university, Sumy

ANALYSIS OF THE UKRAINIAN NATIONAL CHARACTER THROUGH THE LANGUAGE OF FICTION

The article examines the mental features of Ukrainian national character and ways of their manifestation in the language of fiction.

Keywords: mentality, ethnomentality, national character, linguistic sign.

УДК 811.111'373.2

Є. Галицька, вчитель

Київська гімназія №86 «Консул», Київ

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА НОМЕНКЛАТУРИ ПАРФУМЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ТОВАРІВ

Стаття присвячена проблемі номінації парфумерно-косметичних товарів у структурно-семантичному аспекті. Виокремлені назви розмежовано на моно- і полілексемні. У межах кожної групи виявлені способи словотворення: зазначено, що скорочення є спільним способом для обох груп.

Ключові слова: номінація парфумерно-косметичних товарів, способи словотворення, скорочення.

Постановка проблеми і її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Назви парфумерно-косметичних товарів (ПКТ) є складниками величезного номінативного каркасу, який покликаний позначати об'єкти позамовної дійсності. На відміну від детально досліджених топонімів, іхтїонімів, ботанізмів, які вивчалися у різних аспектах, парфумерно-косметичні назви не підпадали під системний аналіз. Послідовне

© Є. Галицька, 2014

і багаторакурсне дослідження цих назв, виявлення їхньої структурно-семантичної специфіки дозволило б заповнити ту інформаційну лакуну, яка має місце у сфері номінації.

Постановка завдання (цілі статті). Ця розвідка зосереджена на виявленні структурно-семантичної особливості парфумерно-косметичних назв із залученням методів словотворного і фразового аналізу.

Метою дослідження є з'ясування специфіки процесів словотворення парфумерно-косметичних назв з огляду на залучені моделі.

Актуальність репрезентованого матеріалу полягає у тому, що парфумерно-косметичні назви не були достатньо залученими до сфери лінгвістичних досліджень.

Наукова новизна визначається тим, що ці назви вивчаються на двох рівнях (лексичному і фразовому), виходячи з їхнього структурного розмежування на моно- і полілексемні, що і зумовлює інтегрований характер дослідження.

Об'єктом дослідження є назви парфумерно-косметичних товарів, що супроводжують цю продукцію і слугують їй ре презентантами.

Предметом дослідження є семантичні особливості парфумерно-косметичних назв з огляду на їхню структурну організацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема номінації різноманітних об'єктів постійно привертає увагу лінгвістів, що свідчить про її багатогранність і складність. При цьому джерелом номінації може слугувати як зооморфний код [1], звертається увага на взаємозв'язок образності та аналітичного способу номінації [2], підкреслюється значення флористичних номінацій у формуванні етнічного континуума [3]. Щодо таких утилітарних об'єктів, якими є товари парфумерно-косметичних фірм, то специфіка їхньої номінації розглядається фрагментарно і несистемно. Зокрема назви ПКТ розглядалися у сукупності з назвами фірм, послуг, продукції автомобільнобудівних концернів, харчових продуктів, але у ракурсі семантики назв, що робило таке дослідження назв занадто різнорідних об'єктів непослідовним [4]. Доволі детальний аналіз парфумерної номенклатури був здійснений у вузьких рамках історії виникнення окремих назв, тематичної класифікації, яка пов'язана із соціальною діяльністю [5], але суто лінгвістичні особливості парфумерної номенклатури залишилися поза увагою дослідника.

Виклад основного матеріалу. При дослідженні структурно-семантичних особливостей найменувань ПКТ аналіз ознак, які покладені у підгрунття парфумерно-косметичних назв, тісно пов'язаний з питанням вивчення структурних найменувань. У рамках цього дослідження були проаналізовані назви, які були створені провідними світовими парфумерно-косметичними фірмами. Результати дослідження засвідчили, що на рівні структури залучених лексичних одиниць у ЛСГ найменувань об'єктів ПКТ найпростішими є монолексемні. Хоча питома вага кореневих структур у межах проаналізованої ЛСГ незначна, вони складають ядро ЛСГ, є найважливішими і слугують центрами словотвірних гнізд. Це переважно генетичні назви, які є спільними для всіх германських мов (*Star; Red; Sun⁺; Wink; Body; Rush; Flash; Men; Baby*). До цієї групи прилягають слова, які є складними за своєю природою, але сприймаються тепер як монолексемні, цільно-оформлені (*Blackberry; Strawberry; Forever; Today; Tomorrow*). З огляду на парфумерні традиції, які генетично пов'язані з країнами Середньомор'я, серед парфумерно-косметичних назв функціонує пласт еліно-романських запозичень, які інтродуковані в англійську мову (*Eros; Romance; Illusion; Tropics; Lagoon; Amazon; Spirit; Diamond; Angel; La*

Mer; Passion; Vanilla). У межах групи моноксемних назв можна виокремити підгрупу похідних утворень, які належать до афіксальних дериватів. При аналізі суфіксальних похідних привертає увагу сильно обмежений суфіксальний інвентар. Він складається із стандартних суфіксів, які переважно зберегли значення, які вони мають у літературній мові. Безумовно, коло значень полісемантичних суфіксів вужче, ніж у літературній мові. Це стосується у першу чергу тих суфіксів, які, паралельно з нейтральним, мають оціночне значення. За нетранспонуючою суфіксальною схемою N→N утворено лише два деривати за однією спільною моделлю: *God*+ *-ess* → *Goddess*; *Lion*+ *-ess* → *Lioness*. Суфікс *-ess* входить до групи суфіксів фемінізації. Він термінальний і не використовується для подальшого словотворення [6: 40]. Усі інші виявлені моноксемні деривати-паконіми утворені за транспонуючи ми схемами. Серед них домінує схема V→N, яка репрезентована моделлю із залученням суфікса *-ation*, який має аломорфи *-tion*, *-ion*, *-fication*. Це транспонуючий продуктивний суфікс, що утворює іменники від дієслівних основ і передає значення дії, умови дії, процесу, стану, на які указує снова [6: 32]. За цією моделлю утворено три парфумерно-косметичні назви деривата: *Act*+ *-ion* → *Action*; *Reflect*+ *-ion* → *Reflection*; *solve*+ *-tion* → *Solution*. Схема Adj→N репрезентована однією моделлю із залученням відповідного суфікса. Транспонуючий суфікс *-ance* утворює іменники від основ прикметників і передає значення «якість, стан», що і уточнюється прикладами відповідних назв *Elegant*+ *-ance* → *Elegance*. Тоді як схема N→Adj реалізується у трьох моделях із залученням відповідних суфіксів. Високопродуктивний суфікс *-al* передає узагальнююче значення «такий, що має певний зв'язок (за схожістю, походженням) з тим, на що указує основа» [6: 53]: *Herb*+ *-al* → *Herbal*. Багатозначний транспонуючий суфікс *-ful* сполучається з абстрактними іменниками і передає значення «такий, що має названі якості у повній мірі» [6: 56], що і спостерігається на прикладі *Beauty*+ *-ful* → *Beautiful*. Якісне значення має транспонуючий суфікс *-y* [6: 61], що і реалізується у назві *Health*+ *-y* → *Healthy*. Схема N→V реалізується в одній моделі, за якою утворено назва *Moisturizing*, що є похідним від інфінітива *Moisturize*. Трансформуючий суфікс *-ize* може приєднуватися до основ іменників і прикметників, формуючи перехідні і неперехідні дієслова. Приєднуючись до основ іменників, цей суфікс утворює медичну термінологію [6: 65]. З огляду на це і треба надати перевагу схемі N→V над схемою Adj→N. Відповідна модель описує утворення паконіма *Moisture*+ *-ize* → *Moisturize* → *Moisturizing*. За межами традиційних англійських суфіксальних транспонуючи моделей залишається випадок V→N, *Sign*+ *-ature* → *Signature*, який є типовим латинізмом. Аналог можна знайти у прикладі *Mix*+ *-ture* → *Mixture* (медико-фармацевтична термінологія). Не зважаючи на те, що суфіксальний інвентар сучасної англійської мови досяг 94 морфемних одиниць [7: 6], суфіксальні моделі мало залучені до формування парфумерно-косметичних назв. Англійська мова у цілому бідна на префікси. «Утворення іменників за допомогою префіксів не знаходить широкого застосування в англійській мові» [8: 37]. У формуванні парфумерно-косметичних назв роль префіксів ще менш активна. Так, має місце нетранспонуюча схема Adj→Adj, яка реалізується у вигляді моделі *Ultra*+ *+sexy* → *Ultra-sexy* (суфіксоїд *ultra-* перейшов до розряду префіксів) [6: 91]. Схема N→N реалізується у вигляді моделі *Anti*+ *+cellulite* → *Anti-cellulite*. Схема V→V реалізується у вигляді моделі *re*+ *+plumping* → *replumping*. У сучасній англійській мові префікс *re-* має абсолютну продуктивність і приєднується переважно до перехідних дієслів. Має значення повторного здійснення дії з метою зміни або покращення цієї дії [6: 82].

Характерною рисою розвитку будь-якої мови є те, що вона «рухається» у напрямку скорочення слів. Усічені слова з'явилися в англійській мові серед іменників у XV сторіччі [9: 448]. Причиною наявності тенденції до різного роду скорочень слів у англійській мові є те, що в її словниковому складі значне місце посідають короткі, однокладові та двокладові слова, а об'ємніше сприймаються як чужорідні [10: 155]. Прагнення англійської мови до моносилабізму зазначається і іншими лінгвістами, наприклад, Ш. Баллі: «... англійська мова, що прагне до моносилабізму, перетворює *zodological garden* у *zoo*..., *popular concerts* у *pops*» [11: 133]. Важливою є та обставина, що численні лексичні скорочення не залишаються на периферії словникового складу, а стають надбанням усього мовного колективу, вживаються на позначення предметів реальної дійсності у повсякденному житті. Наявність цього мовного явища у паронімах пояснюється об'єктивною закономірністю, пов'язаною із залученням до складу парфумерно-косметичних назв слів з різних ЛСГ, які підпали під процеси скорочення відповідно до тенденції мовного заощадження і створення короткого але ємного лексичного знака. У дослідженому матеріалі лексичні скорочення являють собою усічені форми, які утворилися як результат апокопи: *Bioeffect* < *biological effect*; *Liftingbio* < *Lifting biological*; *Hydra radiance* < *hydrante radiance*. Специфічним варіантом апокопи є приклад *Pure O₂* < *Pure oxygen*, де усічена форма доповнюється цифрою, перетворюючись у хімічну брутто-формулу. При цьому весь парфумерно-косметичні назви перетворився на креолізовану структуру [12: 54-55]. У результаті аферезиса утворилися пароніми: *Youth X-tend*, *youth extend*; *X-treme* < *extreme*. У проаналізованому матеріалі виявлені літерні абревіатури (акроніми): *EGF Serum*, *epidermal growth factor serum*; [*A-F33*] < *aminofill33*. Пароніми *My VIBE Graffiti* можуть бути помилково прийняті за абревіатуру, особливо з огляду на капіталізацію. Але насправді це випадки апокопи, оскільки *Vibes* < *vibraphones*. Хоча при цьому у парфумерно-косметичній назві відбувається подальше скорочення *VIBE*, *Vibes* [vaibz]. До традиційного і широко вживаного акроніма належить форма *VIP* < *very important person*, яка формує назву *212VIP men*. Скорочення відрізняються від інших способів словотворення тим, що скорочене слово не є єдиним словесним позначенням даного поняття, а існує у мові паралельно з новим словом, від якого воно утворилося. У ЛСГ найменувань об'єктів-ПКТ зустрічаються слова, що утворилися шляхом залучення одночасно двох способів словотвору-скорочення і суфіксації. Стосується це двох власних імен, які підпали під процес скорочення, на який наклався процес деривації під впливом пестливо-зменшувального суфікса -у (а також його аломорфів -ie, -ee) [6: 51]: *Barbara* + -ie → *Barbie*; *Hello Catherine* + -у → *Hello Kitty*. Оскільки однією з ознак димінутива є емоційність, що підкреслює ставлення номінатора до номінативного об'єкта, усічені найменування несуть стилістичне забарвлення ніжності, лагідності, зворушливості, певної поблажливості і доброзичливості.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Аналіз парфумерно-косметичних назв на рівні структури лексичних одиниць у межах ЛСГ дозволив виокремити такі типи: монолексемні (кореневі, похідні – афіксальні і скорочення), полілексемні (складені). Питома вага монолексемних назв є доволі значною при домінуванні полілексемних утворень. Афіксальні похідні формуються обмеженим набором моделей. Суфіксальні деривати утворюються як за транспонуючими, так і за нетранспонуючи-

ми схемами. Скорочення виступає як самостійний спосіб словотвору, так і у сукупності із суфіксацією. Це свідчить про доречність прагматичного аналізу назв, без якого важко забезпечити проникнення до онтологічної сутності мови як засобу спілкування і репрезентації інформації. Вивченню ролі семантичних складників у реалізації прагматичних особливостей парфумерно-косметичних назв і будуть просвічені подальші розвідки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ушаков Н.В. Образность и аналитический способ номинации / Н.В. Ушаков // Иностранные языки в высшей школе: науч. журн. / гл. ред. Я.М. Колкер. – Рязань: Изд-во Рязанского гос. унив-та им. С.А. Есенина, 2010. – вып. 4 (15). – С.74-79.
2. Кириленко В.А. Флористическая номинация как один из базовых сегментов этнического континуума / В.А. Кириленко // Актуальні дослідження іноземних мов і літератури [матеріали міжвузівської наукової конференції молодих учених (13-14 лютого 2003 р.) / відп. ред. В.Д. Каліушенко]. – Донецьк: Дон НУ, 2003. – С.125-127.
3. Калинина Л.В. Зооморфный код как источник номинации морально-этической оценки (на материале орнитонимов русского диалектного языка) / Л.В. Калинина // Нова філологія: зб. наук. праць / гол. ред. В.М. Манакін. – Запоріжжя: Вид-во ЗНУ, 2010. – №40. – С.151-166.
4. Вінарева О.В. Особливості морфологічної структури та шляхи утворення англомовних торгових назв / О.В. Вінарева // Проблеми семантики слова, речення та тексту: зб. наук. праць / від. ред. Н.М. Корбозерова. – К.: Вид-во Київськ. нац. лінгв. ун-ту, 2003. – вип. 10. – С.11-19.
5. Раевская О.В. Как называются духи, или к вопросу о парфюмерной номенклатуре / О.В. Раевская // Филологические науки / гл. ред. П.А. Николаев. – М.: Изд-во МГУ, 2005. – №6. – С.40-53.
6. Бортничук Е.Н. Словообразование в современном английском языке: [учеб. пособ.] / Е.Н. Бортничук, И.В. Василенко, Л.П. Пастушенко. – К.: Вища школа, 1988. – 264с.
7. Зятковская Р.Г. Суффиксальная система современного английского языка: [учебник] / Р.Г. Зятковская. – М.: Высш. школа, 1971. – 185с.
8. Карашук П.М. Словообразование английского языка: [учебник] / П.М. Карашук. – М.: Высш. школа, 1977. – 303с.
9. Marchand H. The Categories and Types of Present-day English Word-formation / H. Marchand. – Wiesbaden: Beck, 1960. – 379p.
10. Мешков О.Д. Словообразование современного английского языка: [монография] / О.Д. Мешков. – М.: Наука, 1976. – 245с.
11. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Шарль Балли. – М.: Изд-во иностр. лит., 1955. – 416с.
12. Бондаренко В.В. Невербальні компоненти текстів – англомовних інструкцій до вживання лікарських препаратів / В.В. Бондаренко, А.В. Боцман // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. праць / відп. ред. Н.М. Корбозерова. – К.: Лотос, 2008. – Вип. 14. – С.48-57.

Стаття надійшла до редакції 14.08.14

Е.А. Галицкая, учитель

Киевская гимназия № 86 «Консул», Киев

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ СПЕЦИФИКА НОМЕНКЛАТУРЫ ПАРФЮМЕРНО-КОСМЕТИЧЕСКИХ ТОВАРОВ

Статья посвящена проблеме номинации парфюмерно-косметических товаров в структурно-семантическом аспекте. Выделенные названия разделены на моно- и полилексемные. В пределах каждой группы определены основные способы словообразования. Отмечено, что сокращение – общий способ для обеих групп.

Ключевые слова: номинация парфюмерно-косметических товаров, способы словообразования, сокращения.

Galytska E.A., teacher

Gymnasium “Consul” № 86, Kyiv

PERFUME-COSMETIC GOODS NAMING, ITS SPECIFICATION IN STRUCTURAL AND SEMANTIC ASPECT

The article is connected with the problem of naming the perfume-cosmetic goods in structural semantic aspect. All the names selected have been divided into mono- and polylexemic groups. There have been identified basic ways of word forming within each group. Abbreviation is the common way for both groups.

Key words: nomination of perfume-cosmetic goods, ways of word forming, abbreviations.

УДК 811. 161. 2: [398 + 34]

Т. Беценко, доктор філологічних наук, професор

Навчально-науковий інститут філології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Суми

МОВОСВІТ ПРАВОВИХ КОДІВ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

У статті розглянуто монографію Лавриненко С.Т. Мовні знаки концептуалізації правової культури у фольклорному тексті (лінгвокультурологічний аналіз різних жанрів українського фольклору) / С.Т. Лавриненко; за ред. А.К. Мойсієнка. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. – 468 с. Зроблений висновок, що рецензована праця є цілісним самостійним науковим дослідженням лінгвокультурних знаків етноправового досвіду, закодowanego українським народним епосом та лірикою.

Ключові слова: концептуалізація, категоризація, культуроправова інформативність, український фольклор.

© Т. Беценко, 2014